

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qualiter foeminis interdictum sit in Monasterium virorum religiosorum
ingredi, ipsisque Religiosis eas admittere, & sub quibus poenis. punct. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

quiritur ad cenſuram contrahendam : dimittis enim tua Religionis habitum, & expeditior redderis vagacioni. Perſeuerare autem in dimiſſione non peritur in textu, & merito, quia perſeuerantia non facit dimiſſionem, ſed dimiſſionem, factam continet, & extendit; & ita tenet Sylueſt. verbo excommunicatio, 9. caſu 24. n. 33. Sayro de cenſur. lib. 3. c. 31. n. 16. Banuez 2. 2. queſt. 12. art. 2. dub. 2. Suar. 1. 5. de cenſur. diſp. 23. ſect. 4. n. 31. & 1. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. c. 5. n. 9.

12. Quartò excuſaris ab incurrenda cenſura, ſi ob aliquam actionem cedentem in proximorum ſalutem, qualis eſt infidelium, & hereticorum conuerſio, dimittas habitum quam tamen retento habitu commodè exercere non potes. Item ſi ob vitandum tui, tuorumque temporale periculum ſcandali, infamie, iactura, diuitiarum dimittas, quia illa dimiſſio non eſt temeraria, ſed rationabilis, & prudens; & generaliter quoties a deſt iuſta cauſa dimittendi, ideòque in textu dicitur, niſi iuſta cauſa timoris exegerit habitum transformari, ſi fecerit omnes Doctores apud Sanch. lib. 6. ſum. cap. 8. n. 41. Suar. 1. 5. de cenſur. diſp. 23. ſect. 4. n. 27. & 28. & 1. 4. de Relig. tract. 8. li. 1. cap. 5. n. 13. & 14. Quæ autem ſit iuſta cauſa arbitrio prudentis reſpondetur, nec opus eſt, vt de iuſtificatione illius euidenter conſeſſus, ſufficiens, probabiliter appareat; quia cognitio probabilis excludit temeritatem, & ex alia parte ritulum ſufficientem præſtat ad prudenter operandum, ſic Suar. & Sanch. loc. alleg.

13. Quindò excuſari potes ab hac cenſura, & peccato, ſi diſpenſationem obtineas; cum enim hæc prohibitio, & cenſura ex iure Eccleſiaſtico procedat, diſpenſatione tolli poteſt. Vt autem licitè à Pontifice præſertur, addeſſe debet iuſta cauſa arbitrio prudentis vt bene aduertit Suar. 1. 4. de relig. tract. 8. lib. 1. cap. 5. n. 15. Hanc igitur diſpenſationem nequit alius à Pontifice concedere, quia eſt diſpenſatio in iure communi, & licet Prælatiſ regularibus data ſit facultas in iure communi diſpenſandi, id intelligitur quoad res frequenter occurrentes, & regulari vitandi modo neceſſarias, qualis non eſt habitus dimiſſio. Quod ſi inſte, ſæpe aggrediendum eſt opus, de quo dubium eſt, an ob illius executionem dimittere habitum poſſis; quo caſu propria autoritate nequis dimittere; quia in caſu dubio excuſante à lege lex ſeruanda eſt. At auctoritate Prælati optime potes; habet ergo poteſtatem diſpenſandi: Reſpondeo illam non eſſe diſpenſationem, ſed authenticam legis interpretationem; interpretatur enim eo caſu legem non obligare, & in hanc interpretationem faciendam in caſu dubio Prælati poteſtatem habent, vt potè recto ſubditorum regimini neceſſariam, Suar. diſp. c. 5. n. 17.

P V N C T V M VII.

Qualiter interdicitur Religioſis viris à ſuo Monasterio egreſſus,

S V M M A R I V M.

- 1 Interdictus eſt hic egreſſus, ſed quo iure expenditur.
- 2 Non ſolum poſitiuo ſed naturali, ſuppoſita profeſſione interdicitur.
- 3 Quando ſit peccatum mortale, vel veniale hic egreſſus ſine licentia?
- 4 Ex licentia expreſſa, vel præſumpta ſuperioris peccato excuſatur.

1. Religioſis interdictum eſſe è monaſterio egreſſum abſque ſuperioris licentia omnes Doctores firmant. Vnde autem hæc obligatio oriatur, an ex iure naturali; an poſitiuo, an ex voto? non ſatis exploratum eſt. Monachis enim, quorum profeſſio erat Deo vacare, & ſaluti propriæ incumbere Alexand. II. in cap. iuxta 16. queſt. 1. videtur præceptum impoſuiſſe, ne è monaſterio egrederentur: ibi, iuxta Calcedonenſis tenorem optimi Concilij monachis quamuis Religioſis ad Normam S. Benedicte intra clauſtrum morari præcipimus, vicos, caſtella, ciuitates peragrate prohibemus & in cap. qui vere eadem cauſa, & queſt. inquit Concilium Calcedonenſe, in locis in quibus ſe ſemel Deo dedicauerunt permanentes, & ſubdit poenam priuationis communionis hiis tranſgreſſoribus. Idem habetur in cap. placuit. 1. & 2. cap. monachi 2. eadem cauſa 36. q. 1. Sed quia hæc decreta omnibus Religioſis communia non ſunt, & præterea ex illis non ſatis colligitur prohiberi egreſſum vtrunque, ſed ad Eccleſiaſticas functiones exercendas, quibus ſecundum ſuum ſtarum monachi priuati erant, vt potè non ſacerdotes; ea de cauſa ex illis non ſumitur efficaciæ argumentum ad hanc obligationem pro omnibus regularibus ſtatuentiam. Efficacius verò deſumitur argumentum ex cap. quanto de officio ordinari. & clem. 1. 8. quia verò de ſtatu monach. Vbi directè prohibita diuagatione Religioſorum ad curias principum, ſupponitur intra clauſtra commorari debere iuxta regularia inſtituta. Denique Trid. ſeſſ. 25. c. 4.

de Regularibus apertè hanc obligationem expreſſit dicens: Non liceat regularibus à ſuis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedendi, niſi ab eis miſſi, aut vocati fuerint.

2. Verum non ſolum iure poſitiuo, ſed etiam naturali ſuppoſita profeſſione, & ex voto obedientiæ exiſtimo Religioſos obligari eſſe clauſtrum non exire abſque licentia ſuperioris. Nam ex vj profeſſionis traduntur Religioſi Prælati gubernandi, à qua gubernatione ſe ſubtrahunt furuiuo monaſterij egreſſu. Item ex voto obedientiæ non ſolum obligantur Prælati parere, ſed parati eſſe ad obediendum, quam diſpoſitionem nequeunt habere, cum à Prælati oculis, & notitia recedunt. Sic Suar. 1. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. c. 6. per totum ſpecificiter. n. 8.

3. Sed inquire, quibus euentibus hic à monaſterio diſceſſus ſit peccatum mortale, vel veniale? Reſpondeo, ex omnium ſententia, quoties ex eo diſceſſu poteſt ſcandalum, vel infamiam tum Religioſo, tum Religioni generari peccatum eſt morale; quia eſt ſignum manifeſtum grauitè cuſtodiam Religioſis violatam eſſe. Hinc ſit ſi noctu diſcedas etiam ad horam te peccare mortaliter; quia eſt diſceſſus graue ſcandalum generans: nocturna enim ac furtiua è monaſterio egreſſus etiam non animo apoſtata facti, reſeruat eſt ex caſibus referuatis à Clem. V. 11. non autem reſeruat, niſi quod eſt peccatum mortale, manifeſte. Deinde etiam eſt peccatum mortale ſi per diem ex eo animo pernociandi extra monaſterium, quia aſſentia nocturna extra monaſterium grauem infamiam cauſat. Suar. diſp. c. 6. n. 7. Quapropter iuxta egreſſum diurnum modo conſueo exiſtimo poſſe à peccato mortali excuſari quia cuſtodiam Religioſis, & ſubiectionem Prælati debita non videtur grauitè laedi. Suar. n. 10.

4. At peccato non ſolum mortali, ſed veniali aduertit clauſuram Religioſos excuſatur, quoties ex licentia expreſſa, vel præſumpta ſuperioris clauſtrum egreditur: quia ſpectato iure communi non eſt illi abſolutè interdictus egreſſus, ſed egreſſus abſque licentia. Quare poſita licentia egreſſus licet. Quod adde verum eſt, vt etiam licentia imprudenter, & abſque iuſta cauſa à ſuperiore conceſſa ſufficiens ſit excuſare omne peccatum aduerſus clauſuram, & Prælati ſubiectionem eſto aliunde committitur, quia quomodocumque à ſuperiore concedatur licentia, Religioſus eſt ſub regimine Prælati, & non extra. Notanter dixi ſpectato iure communi, nam ſi ſpecialis cuiuſvis Religioſis conſtitutiones ſpectemus, ſunt aliquæ Religioſes præcipue ex Monachalibus. Carthuſienſes ſcilicet & Camaldulenſes, in quibus ſub peccato egreſſus à monaſterio abſque cauſa eſt abſolutè prohibitus; in hiis enim Prælati abſque rationabili cauſa licentiam concedat, nulla eſt conceſſio, vt potè diſpenſatio in lege ſuperioris; ac proinde Religioſus vrens ea licentia cenſetur à monaſterio ſine licentia exire, peccat ſimque committere iuxta obligationem regulæ, vt latius hæc omnia proſequitur Suar. diſp. 1. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. c. 6. à n. 12. & ſeqq.

P V N C T V M VIII.

Qualiter feminis interdictum ſit in monaſterium virorum Religioſorum ingredi, ipſique Religioſis eas admittere, & ſub quibus pænis?

S V M M A R I V M.

- 1 Proponuntur conſtitutiones Pij V.
- 2 Quæ examinanda ſunt in hiis conſtitutionibus.
- 3 Non comprehenduntur Regina, nec de ſanguine regio.
- 4 Fundamētum communis ſententia docet comprehendit, ſed poſitiuo probabilitate non caret.
- 5 Quæ poſſunt ingredi decentem comitatum, & ſolium deſerui poſſunt.
- 6 Monasterium eſt locus prohibitus.
- 7 Quid ſub nomine monaſterij?
- 8 Ex pietate, & neceſſitate eſt licitus hic ingreſſus. Explicatur que caſus neceſſitatis.
- 9 Explicatur caſus pietatis.
- 10 Vane conſtituta anſereſſoribus expenduntur.
- 11 Quid ſi feminam introducit ſub ſubulationibus dei tuar. n. 2 monaſterio egredietur?
- 12 Expenditur quis poſſit à ſupradictis pænis abſolui, & ſi poſſent.
- 13 Quis poſt latam ſententiam.

1. Queſtio hæc verſatur in explicanda Conſtitutione Pij V. edita anno 1566. quæ incipit: Regularium perſonarum, & in Conſtitutione cuiuſdem Pontificis ſupradictam Conſtitutionem declarante, & extendente anno 1570. die 10. Ij 16. quæ incipit, Romanorum Pontificum, quam ad verbum

verbum refert, *Confessio in privilegiis Ordinum mendicantium inter litteras Apostolicas, fol. 179.* cuiusque meminit Sanch. lib. 6. sum. cap. 16. numer. 79. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 11. cap. 7. numer. 9. Item siue procedit questio in declaranda Constitutione Gregorij XIII. edita anno 1575. *idibus Iunii* quae incipit: *Vbi gratia*, & alia eiusdem edita 23. Decembr. 1581. incipiente *dubius quae emergunt.* Sed quia Constitutiones Gregor. specialiter loquuntur de personis, quae virtute facultatis acceptae à Summo Pontifice, & his Constitutionibus reuocatae: monasteria Monialium ingrediuntur extra casus necessitatis, de earum intellectu in sequentibus dicemus, pauca tamen, quia raro contingere potest aliquem ingredi virtute facultatis à tempore Gregor. concessa, & ab eodem reuocata. Quo circa controuersia praenatis difficultas rota versatur in explicatione Constitutionis Pij V. nam licet in Constat. Pij V. quae incipit: *Regularium personarum* solum prohibuerit Pontifex ingressum foeminarum in monasteria virorum virtute facultatis à Summo Pontifice acceptae, & praenati constitutione reuocatae. At in constit. Incipiente *Romanum Pontificem* declarat contenta in constit. *Regularium personarum* intelligenda esse de quolibet foeminarum ingressu in virorum monasteria extra casus permittis. Ibi, auctoritate Apostolica tenore praerogatum dicimus, & declaratum fuisse, & esse mentem, & intentionem nostram, quod dictae litterae non solum comprehenderent, & comprehendant mulieres habentes, & praecedentes facultatem, & indulta ingrediendi monasteria: *Sed etiam omnes, & quascunque mulieres alias tam in genere, quam in specie, &c.* Ex quo fit iam non esse licitum dubitare, peccatum esse mortale, & censuris, aliique penis subiectum foeminarum ingressum in monasteria virorum absque necessitate, specialique permissione; & ita tradit Sanch. dicto. lib. 6. sum. cap. 16. numer. 79. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 7. numer. 9.

2. Pro explicatione igitur harum constitutionum Pij V. quatuor examinanda sunt cum supradictis doctoribus. Primum, quibus personis in monasteria virorum censetur his constitutionibus ingressus prohiberi. Secundum, quid nomine monasterij, domus, & loci Religiosi à quibus sit exclusio intelligatur. Tertium qui sint casus, in quibus hic ingressus permittitur est. Quartum, quibus penis subiacent illiciti ingredienties, & admittentes, & ob quam actionem.

1. Circa primum respondet Pontifex comprehendit mulieres cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis, & quacunque dignitate, ac praeminentia praeditas etiam, Comitissas, Marchionissas, Ducissas. Ex quibus verbis manifestum est Reginas, Imperatrices, filias, & nepotes regum non comprehendi. Tum quia Comitissae, Marchionissae & Ducissae expressae fuerunt ut gradus supremi. Tum quia sub generali prohibitione mulieribus facta, Reginae, earumque filiae non censentur comprehensae ob eorum supremam dignitatem. Suar. dicto. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 7. numer. 6. Sanch. lib. 6. sum. cap. 17. numer. 4. Layman. lib. 4. tract. 5. cap. 12. numer. 5. Neque obstat Gregor. XIII. cum Cardinalium congregatione consultum, an supradictis constitutionibus derogatum sit Regulae Minorum permittenti in sua monasteria ingredi mulieres de stirpe regia cum decenti comitatu, & fundatrices, respondisse non derogari quoad Reginas, vel fundatrices duntaxat, teste Man. Rodrig. i. r. quae sit regul. q. 48. art. 1. Sorbus in compend. priuileg. mendicant. verbo *Ingressus monasteriorum Monialium in suis annot. in fine.* Ex quibus videtur quoad reliquas mulieres de stirpe Regia derogatum esse. Non inquam obstat. Tum quia (ut bene ait Suar. dicto cap. 7. numer. 6.) de illa declaratione Gregor. non satis constat, Tum quia esto constet, vniuersalis censeri non debet. sed specialis, & restricta ad Minorum Religionem ob eius singularem obseruantiam. Tum & praecipue quia si in regula per Pontificem approbata nulla erat prohibitio foeminae de stirpe Regia ingrediendi virorum monasteria, nulla facultate, quae reuocari posset his constitutionibus, indigebant ad illum ingressum.

4. Deinde est dubium, an comprehendantur his constitutionibus fundatrices? Sanch. dicto. cap. 18. numer. 7. & Layman. lib. 2. sum. tr. 5. c. 12. n. 5. & Man. Rodrig. in exposit. constit. Pij V. numer. 3. affirmant comprehendendi, nisi forte in aliqua Religione fuerit regula earum ingressum permittens, cui regula censent his constitutionibus non derogari ob declarationem supradictam Gregor. XIII. Nihilominus probabilitate non caret fundatrices exemptas esse à prohibitione huiusmodi constitutionum. Non enim sub prohibitione generali extraneis facta aequum erat comprehendi monasteriorum patronas, & fundatrices; si enim mulieres de stirpe Regia ob earum dignitatem à generali prohibitione excluduntur; à fortiori fundatrices, & patronae ob earum qualitatem archius mona-

steria deuiuentem excludi debent. Neque ex declaratione Gregor. aliquid argumentum desumitur ad affirmandum fundatrices comprehendi sub his constitutionibus in ea Religione, in qua non est regula permissens earum ingressum: secus vbi est regula eum ingressum permissens; quia haec constitutiones non ad derogandas regulas, sed ad derogandas facultates aduersus regulas expeditae sunt, & ita indicat Suar. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. c. 7. n. 6.

5. Mulieres verò de stirpe regia, aliaeque ex speciali privilegio monasteria virorum ingredienties deferre secum possunt eorum comitatum personarum, quo frequenter intendunt, arg. c. licet de priuileg. in 6. & docuit Mand. Rodrig. in exposit. dictae constit. Pij V. numer. 4. Layman. lib. 4. sum. tract. 5. cap. 12. numer. 5. & praxis ipsa testatur. Spectanda tamen est semper decentia, & honestas, ob quam aequum est puellas comitantes excludi, & loco illarum mulieres prouecta aetate assumi, illisque comitari. Secundo examinandum est quid nomine monasterij, & domus in supradictis constitutionibus intelligatur?

6. Primo debet esse monasterium, ad cuius rationem opus est, ut ibi Religiosi permanenter degant vitam communem. Quapropter si in aliqua domo ad tempus commorentur, vbi soleat Religiosi Societatis in residentibus temporariis, sub iis constitutionibus ea domus non comprehenditur; quia ob eius instabilitatem verè Conuentus non est, teste Sanch. lib. 6. sum. cap. 17. numer. 20. Layman. cap. 12. numer. 5. Idem est cum causa Conuentus adificandi aliqui Religiosi habitationem sumunt quia ex modo habitacionis non censetur fixam habere sedem: sic relato Sorbo in priuileg. mendicant. verba *Ingressus monasterij monialium in suis annotat. numer. 11. tradit. Sanch. dicto cap. 17. numer. 19. Barbof. alleg. 72. numer. 87. Prioratus autem Sancti Benedicti, & Sancti Bernardi, si ibi conuentualiter viuunt, verè monasteria sunt, & sub dictis constitutionibus comprehensae. Secus verò si frequenter plures ibi non resideant, & quae de causa vidi in aliquibus mulierem coquam, & infirmariam, nullamque clausuram obseruari.*

7. Secundo nomine monasterij veniunt omnia loca illius sub clausura contenta. Ex quo fit praedia, hortusque separatos etiam loca monasterij sint, sub clausura non contineri; quia nec monasterium constituunt, nec sunt partes illius, ut tradunt Nauarr. Com. 4. n. 62. de Regul. c. 17. n. 11. Secus verò dicendum est de hortis monasterio contiguis, ad quos Religiosi, patet aditus per claustrum. Neque obstat his hortis ianuam esse, per quam saeculares ingredi possunt, quin claustra ingrediuntur; quia illa ianuam esse frequentem clausura, quod est signum ea loca sub clausura contineri, & sub nomine officinarum interiorum, quarum ingressus à Pontificibus interdicitur, comprehenditur. Sic Sanch. lib. 6. sum. c. 17. n. 15. Layman. lib. 4. sum. tract. 5. c. 12. n. 5. fine. Secundo fit, Ecclesiam sub his constitutionibus non comprehendi, dummodo sit Ecclesia, quae saecularibus absque custodia pareat. Quod dixerim propter Ecclesias Carthusianorum, & Camaldulensium intra septa monasterij, & sub eius clausura inclusas, Suar. 4. de Relig. tr. 8. lib. 2. c. 7. n. 2. Tertio fit in probabilis sententia sacrificium, ad quam immediatè patet ingressus per ipsam Ecclesiam non comprehenditur; quia reputatur pars Ecclesiae, *Argum. est ciuitas de sententia excommunicat. in 6.* & tradit Suar. 4. de Relig. tr. 8. lib. 1. c. 7. n. 2. probabilius tamen est oppositum; eod. Quod sacrificium medio pariete ab Ecclesia distincta pars Ecclesiae non censetur, & frequenter sub clausura sita illas aequè foeminae ingredi illud possent, ac in Ecclesiam, quod decentiae, honestati praxique receptae repugnat. Neque obstat immediatè per Ecclesiam esse aditum ad ipsam; nam etiam solet esse ad claustrum, aliaque separatas capellas, & tamen inde non inferitur sub nomine Ecclesiae comprehendi licitumque esse foeminis ad ea loca ingredi. Et ita docet Sanch. lib. 6. sum. c. 17. numer. 17. Quarto fit, atrium Scholasticorum Societatis I. S. V. claustrum congruum sub clausura non contineri, quia absque villa custodia patet aditus omnibus; expedit tamen nec mulieres illuc ingredi permittantur, ut verè de facto nunquam permittitur tamen causa rationabili intercedente permitti possit Sanch. 4. de Relig. tr. 8. lib. 1. c. 7. n. 2. Layman. lib. 4. sum. tr. 5. c. 12. n. 5.

8. Tertio explicandum venit, qui sint casus, in quibus ingressus in monasteria virorum foeminis permittitur sit? Respondet, in genere duplicem esse necessitatis, & pietatis, seu Religionis. Casus necessitatis contingit, si pro defensione bonorum Conuentus incendio flagrantis, oporteret foeminas ingredi. Si enim ex hac causa possunt viri in Monialium Conuentus ingredi, & Moniales inde exire; à fortiori poterunt foeminae Conuentus virorum ingredi, qui non tenentur clausura aequè stricta. Item si nullus alius praeter mulierem eo loco inueniretur, qui Religiosum habentem brachia, aut crura contracta, aut ossa dissoluta, vel alio graui morbo laborantem, nec commode potentem è monasterio exire, mederetur; posset mulier, decenter comitata ingredi; neque enim haec lex clausurae censenda est violari stante, ea graui necessitate, sic late probat Mand.

Mand. Rodrig. in *expos. huius constit. Pij V. n. 1. c. 3. c. 1. 1. q. regul. q. 46. a. n. 7. ad finem. Sorbus in comp. priuil. mendicantium, verbo ingressus monasteriorum Monialium, n. 6. Sanch. lib. 6. Sum. c. 17. n. 20. Extenditque Sorbus, & Man. hanc doctrinam, cum in Conuentu sint plures infirmi, neque adfunt Religiosi qui possint, nec viri saeculares, qui velint eos mederi, posse honestas feminas ingredi. Sed hic casus, vt bene aduertit Sanch. est moraliter impossibilis.*

9. Calus pietatis, & Religionis est, si processio aliqua Missa vigilia, funus defuncti, aut quod vis aliud officium in claustris, vel in eius capellis celebratur: cessat enim eo tempore, cum supradicta celebrantur, eo in loco, prohibito, vti declarauit Pius V. *in vocis oraculo. 15. Nouembr. anno 1569.* teste Man. Rodrig. in *expos. huius constit. n. 15.* Quod si roges quid intellexerit Pontifex nomine alterius officij? Respondet, intelligi officium simile praecedentibus, quale est concilio, locutio pedum in die Cœnæ, habitus Religiosi susceptio, vel processio. Man. in *expos. dictæ constit. n. 18. c. 1. q. regul. q. 48. art. 3. Sanch. c. 17. n. 25.* qui bene addit n. 27. ob theses Theologiae defendendas, vel ob representationem alicuius comœdiæ piæ & Religiosæ non posse mulieres claustrum ingredi; quia hæc non sunt officium piæ, & Religiosum simile processioni, missa, vigilia, funericus defuncti. Insuper permittitur mulieribus claustrum, vel lucum alium Religiosorum ingredi, quando nequeunt alia via ad Ecclesiam accedere ob multitudinem populi ad concionem, alitidve officium illuc confluentem; debent tamen via recta ad Ecclesiam ire, & exire. Barbosa 3. p. de *potest. Episc. alleg. 102. n. 86.* Man. in *expos. dictæ constit. n. 15. Sanch. lib. 6. c. 17. n. 22.*

Ingressæ verò mulieres in claustrum inferius, vbi solet processio, missa, aliæque pia officia celebrari, non possunt absolute violatione claustræ claustrum superius ascendere, vel officinas interiores, nec per se patentes ingredi; quia solum cessat claustrum eo in loco, vbi officia diuina celebrantur, & tradit Sanch. n. 25. Man. in *expos. huius constit. n. 18.* Deinde nequeunt mulieres, antequam diuina celebrantur, vel prope sit celebratio, illuc ingredi; quia non adest causa ingressum honestans. Vnde si vespere, & non mane processio facienda est, mane non est permittendus ingressus. Et e contra, si mane diuina celebrantur, & non vespere, nequeunt vespere claustrum ingredi; quia moraliter cessauit causa, cui priuilegium violandi claustrum inuitur. Man. Rodrig. *1. q. regul. q. 48. art. 2. fine. c. in expos. huius constit. n. 19. Sanch. lib. 6. sum. cap. 17. n. 24. c. 29.* Et tamen tempore, quo diuina celebrantur, excusantur mulieres claustrum ingrediens; à violatione claustræ, tamen si ingrediuntur non animo assistendi diuinis, sed explendi curiositatem, vel alio sine prauo ductu; quia prauus finis ingredientium non tollit ab eis generale priuilegium concessum illuc ingrediendi. Nam esto illud priuilegium concedatur, vt possint diuinis assistere; non tamen conceditur sub conditione, vt assistant. Sic Man. *dicta q. 48. art. 3. notab. 2. c. in expos. huius constit. n. 17. Sanch. c. 17. n. 28.* qui in fine videtur sibi esse conuarius.

Propterea non licet Religiosis processiones instituire eo solo sine, vt mulieres claustrum ingrediatur; quia Pontifex pietatem, & Religionem fouere intendit, non claustræ relaxationem. Man. Rodrig. in *expos. dictæ constit. n. 16. c. 1. q. 48. art. 3. Sorbus in compend. priuil. mendicant. verbo ingressus monast. Monial. in annot. n. 7. Sanch. c. 17. n. 23.* Secus esset, si adesset aliqua causa pia, qua credendum est semper Religiosos moueri.

10. Quando explicari debent pœnæ statutz in dicta Constit. Pij V. tam aduersus mulieres monasteria virorum ingredientes extra casus permittos, quam aduersus eas introducentes, & admittentes, & qualiter incurrantur? Dicendum est, aduersus mulieres statutam esse excommunicationem Pontifici reservatam, quam mulieres ingredientes in virorum monasteria ipso facto incurunt. At abbatibus, prioribus, aliisque praesidentibus monasteriorum, & eorum monachis, canonicis, & fratribus siue mendicantibus, siue non mendicantibus supradictas mulieres introducere, admittere, vel praesentibus pœnam priuationis officiorum, quæ in presenti obtinent, & inhabilitatis in posterum ad illa, & alia omnia, & suspensionis à diuinis ipso facto sine alia declaratione incurrendam impositam esse. Sed est notanda differentia inter suspensionis pœnam, & pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, quod suspensio, quia est censura *cap. quærensi. de verbor. significat.* nulla indiget iudicis lenientia, vt incurrat; ac priuationis officiorum, & inhabilitas ad illa sententiam requirit criminis declaratoriam, quamuis non sit declaratoria pœnæ; vt latius probauit, *rr. 2. huius operis dispus. 2. punct. 2. & tradit in presenti Sanch. lib. 6. cap. 15. num. 65. c. 17. n. 39.* Nominè officiorum, quibus Religiosi introducendis feminas, vel eas admittentes priuantur, veniunt intelligenda officia iurisdictionem habentia, scilicet esse Generalem, Prouincialem, Viscitorem, Commissarium, Praepositum localem, Vicarium Monialium; non ramen esse Definitorem, Discre-

tum, Concionatorem, Confessorem, Lectorem Theologiae; quia hæc iurisdictionem nullam continent. Manuel. in *expos. dictæ constit. num. 21. Sorbus in compend. priuil. mendicant. verbo ingressus monasteriorum Monial. in annot. n. 8. Sanch. lib. 6. sum. c. 15. n. 66.*

Rursum aduertit ad incurrendas supradictas pœnas praesumptione opus esse, quod satis indicat verbum *aduersus*, quo vritur Pontifex in ferenda pœna excommunicationis, & verbum *presumunt* appositum in ferenda priuationis officiorum, & suspensionis à diuinis pœna. Vnde quilibet ignorantia etiam crassa, modò affectata non sit, ab his incurrendis excusat, vt late probauit, *rr. 2. disp. 1. punct. 18. & tradit in presenti Sanch. lib. 6. sum. c. 16. n. 96. c. 96. c. 17. n. 36.* Actio autem, ob quam Religiosi supradictis pœnis afficiuntur; est, quia in monasteria virorum feminas introducere; admittere, vel praesumere. Praesumunt igitur introducere, si possunt, & immo diat ad ingressum cooperantur; vel officium aperiendo, vel eas aliquo modo adiuuando. Solum est dubium, an censuris introducere, vel admittere, si ingressum praecipias, vel confusas, deinde si ingressas comiteris; & confabulationibus detineas? Et quidem si ipsi ingredientibus ingressum praecipias, vel confusas sine dubio censendus es illarum introductor, & admissor; cum illius ingressus factus causa moralis sit, & tradit Suar. *1. 4. de censur. disp. 22. sect. 6. n. 11. Sanch. lib. 6. sum. c. 16. n. 93.* At si Admittentibus confusas, vel praecipias vt admittant, distinguendum est, si ex officio tenentis custodia regulari prouideri, censuris admittentibus eo facto incitas, approbataque Ingressum, quem tenentis impedire. Sanch. Suar. *supra. Si autem ex officio obligatus non sis ingredientibus impedire; quia non es Praelatus; nec tibi ianuarum custodia commissa est; non es censendus admittente, esto confusas, & praecipias, alius vt admittunt; quia aliud est admittere, aliud de admisione consilium dare. Cum igitur hæc lex Pontificia solum puniat admisionem, non illius consilium, & praecipium; ob consilium, vel praecipium de admisione datum non contrahis pœnas admissor, & introductoris impositas. Sic Sanch. lib. 6. sum. c. 16. n. 94.*

11. Ex his decidenda venit secunda dubitatio; an si femina iam Ingressas in monasteria, vel ibi extra casus permittos commorantes comiteris, confabulationibus detineas, ne egerdiantur, censuris illarum admissor, pœnaque priuationis inhabilitatis, & suspensionis incurras? Si ex officio tenentis seruare custodiam, sine dubio censendus es admissor, pœnaque supradictas incurras; quia saltem indirectè recipis, retines, & admittis feminam iniquè intra claustra commorantem; siquidem non expellis, cum possis, & debeat; Neque obstat te eam non introduxisse, sufficit si introducam admittas, quia non solum introducentibus, sed admittentibus pœna imposita sunt. Et praeterea feminis ingressus est interdictionem non tam momentaneam, quam permansens; si autem ex officio non es obligatus custodiam seruare, distinguendum est, si eam comitatur, vanisque confabulationibus causa es, vt ibidem mulier detineatur, dicendus es illius admissor. At si comitatus, vel confabulatio causa non est detentionis; quia illi subblatis adhuc mulier in Conuentu detineretur, non est reputandus admissor, quippe nec directè, nec indirectè detentioni concurreris; vt bene dicit, Suar. *1. 5. de censur. disp. 22. sect. 6. n. 24. Sanch. lib. 6. sum. cap. 16. num. 93. 95.*

12. Restabat dicendum quis possit ab his pœnis incurtis absolueri, vel dispensare? Cui dubitationi breuiter respondet, incidentes in excommunicationem ob ingressum solum Summum Pontificem absolueri posse ab ea, quia est sibi reservata. Episcopum verò tanquam delegatum sedis Apostolicæ, si excommunicatio occulta sit, neque ad forum concentiosum deducta, iuxta Trident. *sess. 24. c. 6. de reform. Scab Ordinario approbatur virtute Bullæ cruciatæ in foro conscientiae, semel in vita, & in morte. Itemque Confessarios communicantes, Mendicantium, & reliquos suis priuilegiis communicantes, nulla quia in Bulla cruciatæ, & in priuilegiis Religiosorum nulla est restrictio facta pro excommunicatione publica, aut ad forum contentiosum deducta. Neque obstat Episcopos hanc facultatem Concilium restrictisse, vt inde infra cultores laicorum electo per bullam, cui libetque Religioso ob Priuilegio Ordinis potiori iure restringendam esse; quia Episcopos restringitur; quia sunt iudices non solum pro foro conscientiae, sed externo. Deinde quia erat facultas per modum legis, & statuti, quæ in priuilegio Bullæ, & ordinibus concessa nequaquam procedunt; ac proinde non est mirum, quod horum virtute excommunicatio publica, deductaque ad forum contentiosum absolui possit in foro conscientiae, non autem concessione Episcopos facta, vt latius Sanch. *lib. 6. sum. cap. 15. n. 76. c. 17. n. 43.**

Deinde à suspensione à diuinis incurta ab his, qui feminas iniquè in monasteria virorum admittunt, vtpote non relesas Pontifici, poterit Episcopus absolueri; tamen si ad forum contentiosum deducta sit. Virtute verò cruciatæ, & priuilegiorum mendicantium toties quoties id necessarium fuerit, in

In priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa maior est est dubitatio, quis possit dispensare? Et quidem si hæc pœnæ ipso facto ante iudicium sententiam contraherentur, essentque occultæ, neque ad forum contentiosum deductæ, posset Episcopus dispensare virtute Trid. concedentis omnes casus occultos, idiplumque posset Religiosi mendicantes, & omnes alij eorum priuilegijs fruente ob Constitutionem Pij V. in fauorem Dominicane familiæ, cuius meminit Man. Rodrig. tom. 1. quæst. regul. quæst. 69. art. 1. & in expositione præsentis Constitutionis prope finem num. 31. qua Prælati dictæ Religionis concessit, vt possent suis subditis; ea tamen conditione, vt per se ipsos, & non per substitutos, & delegatos faciant. Verum si hæc pœnæ publicæ sint, vel ad forum contentiosum deductæ (eio Episcopus in eis dispensare non possit, quod non est certum, vt statim dicemus, siquidem non sunt Pontifici reseruatæ) at Prælati Religionum mendicantium, & confessoribus eis deputatj dispensare oprime possunt semel in vita, & in morte, concessione Eugenij IV. facta minoribus, quæ referitur in mare magno fol. 61. & 64. concess. 85. & in compend. priuileg. verbo absolutio extraordinaria quoad fratres 6. §. 3. cuiusque meminit Man. Rodrig. in expositione præsentis constit. Pij V. prope finem, n. 35. Debet tamen dispensari virtute huius priuilegij singulis hebdomadis per annos psalmos penitentiales recitare, quod si aliqua hebdomada ob legitimum impedimentum id præstare non possint, anno sequenti supplere debent. Deinde Prælati Societatis Iesv. & qui in eisdem priuilegijs communicant possunt ex concessione, Pauli III. relata verbo Absolutio. n. 1. in hæc priuatione, & inhabilitate dispensare; quia ibidem conceditur potestas absoluedi ab omnibus casibus sedæ Apostolicæ reseruatjs præter contentos in Bulla Cœnæ, & ab omnibus censuris, & pœnis concurrentibus ex eis. Cum autem hæc pœnæ ex delictis non reseruatjs in Bulla Cœnæ conflurgant, poterint aboleri a dictis Prælatjs. Neque obstat priuilegium vti verbo absoluedi, cum tamen hæc pœnæ non absoluedione, sed dispensatione tolli debeant; quia sæpe in priuilegijs absoluedionis nomen latissimam habet significationem, vt idem significet quod tollere, & abolere; vt notauit Suar. tom. 4. de Reliq. tract. 8. lib. 2. cap. 21. sine n. 16. & ita tenet in præsent. Sanch. lib. 6. sum. cap. 15. sine n. 78.

Sed quid si supradictæ pœnæ priuationis, & inhabilitatis, vtore indigentes ad eorum incurium sententia iudicis, ex illius sententia declaratoria impositæ sint? Negat Sanch. lib. 6. sum. cap. 15. n. 78. inuiso, Episcopum, vel Religionis Prælatum dispensare posse, nullam tamen adducit fundamentum, sed illud esse potest, quia sunt pœnæ Pontificio iure statutæ, & facta delicti declaratione centetur a Pontifice imponi; at inferior nequit superioris facto derogare, ergo neque Episcopus, neque Religionis Prælatu poterit in supradictis dispensare. Cæterum verius credo & posse Episcopum, & Religionis Prælatum cum suis subditis in his pœnis dispensare, postquam resipuerint; egerintque penitentiam; quia cum hæc pœnæ Pontifici non sint reseruatæ, censentur Ordinarijs concessæ. Argum. cap. nuper. de sententia excommunicat. expedit enim hæc concessio recto Ecclesiæ regimini, sic plurius firmati, tract. 1. de legibus disp. ult. de dispensat. punct. 6. appositjs quibusdam limitationibus, quæ ibi videri possunt.

PUNCTVM IX.

Qualiter Monialibus interdictus sit ei suo monasterio egressus?

SVMMARIVM.

- 1 Omnes Moniales iure Ecclesiastico obligantur, ne e monasterio exeant.
- 2 Non est dubium ad clausuram Moniales obligari posse.
- 3 Quæ Moniales conuerse, seu laicæ clausuræ excipiuntur.
- 4 Consuetudine abrogari potest lex clausuræ.
- 5 Explicantur loca, quorum comparatione hæc clausura seruanda sit.
- 6 Potest Episcopus in monasterijs sibi subiectis hanc clausuram inuacere.
- 7 Quid de monasterijs regularibus subiectis? Probatur latè in his posse Episcopos clausuram inuacere, eaque uisitare.
- 8 Non est opus quotannis clausuræ decretum publicare.
- 9 Spectato iuris rigore necessarium erat Moniali ad egressus, non solùm vti Prælati regulares, quibus est subiecta, approbarent causam, sed etiam Episcopos.
- 10 Qui nomine Episcopo veniat?
- 11 Sciant legitima causa manifesta, & euidenti egressus, si Episcopus nollet approbare causam, vel Prælatu licentiam concedere, potest Monialis exire, impediri tamen potest ex accidenti.
- 12 Expenditur quæ sit legitima causa egressus.
- 13 Ex causa simili supradicta potest licentia concedi.

Ferd. à Castro. Sum. Mor. Pars III.

- 14 Ob morbum alijs non contagiosum negat communitati sententiæ licentiam concedi posse.
- 15 Oppositum probabilitate non caret.
- 16 Legitima est causa egressus, si exeat Monialis ad fundandum monasterium, vel reuerendum.
- 17 Ob iuramentum fidelitatis, idemque ob penitentiam agentiam licentia concedi potest.
- 18 Quid ob aeris intemperiem, & continuas infirmitates.
- 19 Cessante causa, ob quam Monialis egressa est, redire illico debet.
- 20 Quæ pœnæ sint impositæ egredientibus, & ad egressum cooperantibus?
- 21 An hæc pœnæ efficiant Monialem legitime titulo egressam, sed inique extra commorantem.
- 22 An Episcopi in supra dictas pœnas incurere possint? Propõnunt dubitandi ratio, sed resoluitur posse incurere.
- 23 Quis comitatus, & receptio sint necessarij ad incurrendas dictas pœnas.
- 24 Requiritur ad supra dictarum pœnarum incursum egressum ex clausura completum esse.

I Vre Ecclesiastico constat omnibus monialibus professis egressum e suo monasterio interdictum esse, cap. periculoso, de statu regular. in 6. quod dictum renouauit Trident. sess. 15. c. 5. de regularib. & Pius V. sua constit. incipiente, circa pastorales, edita anno 1566. 4. Kalendis Iunij, & alia incipiente, Decorj, & honestati, edita Kalend. Februar. anno 1569. obligare autem hæc decreta omnes Moniales professas, sine anid vouissent, obseruassent clausuram, siue non, euident est. Nam Bonifac. VIII. in c. periculoso, non tam intendit hanc obligationem vt antiquam renouare, quam denuo statueret, vt facis indicant illa verba: *Præsentis constitutione perpetuò irrefragabiliter ualitura sancimus uniuersis, & singulis Moniales præsentis, atque futuras, cuiuscunque Religionis sint, vel Ordinis, in quibuslibet mundi partibus existentibus sub perpetua in suis monasterijs decere de cætero permanere clausura. Idem constat ex Trident. renouante hanc constitutionem, & Episcopis præcipiente, vt in omnibus monasterijs sibi subiectis ordinaria, in alijs uero sedis Apostolicæ autoritate clausuram Monialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, & ubi inuolata est, conferuari maxime procurent; quasi diceret; ubi clausura indicta à Bonifac. V III. violata fuerit, restitua-tur, ubi seruata est, retineatur diligenter; & paulò inferius subdit: Nemini sanctimonialium licet post professionem exire à monasterio etiam ad breue tempus quoquoque præteritu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda, indultis quibuscunque, & priuilegijs non obstantibus, & in cap. 22. eiusdem sess. præcepit Concilium omnia in præcedentibus capitulis statuta seruari, non obstantibus quibuscunque statutis, & priuilegijs quacunque firmitate munitis, & quibuscunque præscriptionibus, & consuetudinibus etià immemorabilibus. Erat autem in cap. 5. præcepta omnibus Monialibus clausura: ergo non obstant præscriptione, & consuetudine immemorabili in contrarium seruanda est. Clarius Pius in sua dicta constit. circa pastorales, hanc obligationem expressit his uerbis. Hac igitur perpetuò ualitura constitutione inherentes etiam constitutioni felicis recordationis Bonifac. Papæ VIII. prædecessoris nostri, quæ incipit: *Periculoso*, & decretis Concilij Trident. super clausuram Monialium editis, autoritate Apostolica statuimus tenore præsentium, atque perpetuò decernimus, uniuersas, & singulas Moniales præsentis, atque futuras cuiuscunque Religionis, Ordinis, vel militiarum etiam. Hierosolymitanæ sint, quæ vel iam receptæ sint, vel imposterum in quibuslibet monasterijs, siue domibus recipiantur, & tacite, vel expresse Religionem professæ, etiam si conuerse aut quocunque nomine appellentur, etiam si ex institutis, vel fundacionibus earum regulæ ad clausuram non teneantur, nec vnquam in earum monasterijs, seu domibus etiam ab immemorabili tempore ea seruata fuerit, sub perpetua in suis monasterijs, seu domibus de cætero debere permanere clausura; & paulò inferius inquit: Quod si aliquæ Moniales forsitan reperiuntur, quæ consuetudine etiam immemorabili, aut instituto, vel fundacione regulæ suæ factæ animo obtinatio clausuræ resistunt, aut quoquo modo reluctentur, ordinarij vna cum superioribus earum omnibus iuris, & facti remedijs compellant easdem tanquam rebelles, & incorrigibiles ad præcisè subeundam dictam clausuram, & perpetuo obseruandam. Mulieres quoque quæ Tertiarie, seu de penitentia diuente cuiuscunque Ordinis fuerint in Congregatione uiuentis si & ipsæ professæ fuerint, ita vt sollempne votum emiserint ad clausuram præcisè, vt præmittitur & ipsæ teneantur. Quod si votum sollempne non emiserint, ordinarij vna cum superioribus earum horrentur, & persuadere studeant, vt illud emittant, & profiteantur, ac post emissionem & professionem eidem clausuræ se subiciant. Quod si recusauerint, & aliquæ ex eis inuentæ fuerint scandalosè uiuere, seuerissimè puniantur. Cæteris autè omnibus sic atq; emissionem professionis,*